

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö OM 18/41/2008

28.09.2009

PAHOINPITELYRIKOS LÄHEISSUHTEISSA JA TYÖPAIKALLA Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:11

Lausuntonaan työryhmämietinnöstä 2009:11 Kriminaalihuollon tukisäätiö esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Oikeusministeriön työryhmä on saanut tehtäväkseen rakentaa esityksen liittyen kahteen vakavaan yhteiskunnassa esiintyvään ilmiöön: työpaikalla esiintyvä väkivalta ja fyysisiltä seurauksiltaan lievä läheissuhdeväkivalta, joka ei välttämättä tule kovin helposti ilmi mutta johon usein liittyy uhrin alistettu asema.

Työpaikkaväkivaltaa koskevaan esitykseen on helppo yhtyä. Läheissuhdeväkivaltaa koskeva esitys on haastavampi koskien erityisesti tilanteita, jossa esitutinnan aloittaminen saattaa aiheuttaa tekijän toteuttaman väkivallan eskaloitumisen.

Työpaikkaväkivalta

Kriminaalihuollon tukisäätiö katsoo, että ehdotus syyteoikeuden laajentamisesta työntekijään kohdistuvan lievän pahoinpitelyn johdosta on perusteltu. Uudistuksella korjattaisiin nykyisen lain keskeiset epäkohdat, joita ovat mm.

- esitutinnan käynnistäminen on usein liian työlästä
- lisäksi voi käydä niin, että työntekijä käynnistää esitutinnan, mutta käyttää nykyisen lain mukaista oikeutta keskeyttää tutkinta.
- menettely voi johtua koston tms. pelosta
- lisäksi oikeuskäsittelyn lopputulos saattaa olla epävarma.

Koskien syyteoikeuden laajentamisen aluetta Kriminaalihuollon tukisäätiö kuitenkin yhtyy hallitussihteerin Tuula Andersinin eriävään mielipiteeseen, jonka muotoilu on yksinkertaisuudessaan elegantti ja kestää paremmin aikaa. Työelämän rakenne tulee tulevaisuudessa muuttumaan niin, että palveluammattien tai asiakaspalveluelementtejä sisältävien ammattien määrä kasvaa koko ajan. Eriävän mielipiteen muotoilu jättää vähemmän spekulointitilaa sille, oliko kyseessä asiakaspalvelusuhde. Voidaan kysyä, onko jako asiakaspalvelutehtäviin ja muihin työtehtäviin oikeastaan relevantti, koska kenellä tahansa on oikeus tehdä työtään pelkäämättä väkivaltaa. Voidaan miettiä tilanteita, jossa

vaikkapa kerrostalon siivooja tulee tönityksi ja uhkailluksi humalaisen kotiintulijan toimesta. Tai vaikkapa asfalttirakentaja tulee uhkailluksi ja tönityksi kiivastuneen kiireisen autoilijan taholta. Kumpaakin työntekijää koskee se perustelu, että he eivät voi poistua työpaikaltaan. Näitä esimerkkejä ja monia muita töitä koskee myös asetelma, jossa väkivallan tekijä pystyy helposti palaamaan takaisin vastaavaan tilanteeseen mutta kohde työnsä vuoksi ei voi mitenkään tehdä muuta kuin olla paikalla.

Siis Kriminaalihuollon tukisäätiö kannattaa työryhmän ehdotusta hallitussihteeri Tuula Andersinin erivän mielipiteen muotoilun mukaisesti koskien säädöstä RL 21 luvun 16 §:n 1 momenttia ”Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä lievistä pahoinpitelystä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi tai ellei teko ole kohdistunut viittätoista vuotta nuorempaan taikka **henkilöön hänen työpaikallaan tai työtehtäviensä vuoksi**”.

Läheissuhdeväkivalta

Kriminaalihuollon tukisäätiö kannattaa sitä, että ehdotuksen mukaisesti läheissuhteessa tapahtuva lieväkin pahoinpitely säädetään perustunnusmerkistön mukaisesti prosessoitavaksi ja rangaistavaksi.

Vaikutukset perheväkivaltatapauksissa olisivat selkeät

- poliisi joutuisi tutkimaan tapaukset nykyistä tarkemmin
- nykyistä useampi pahoinpitely tulisi yleisen syytteen alaiseksi, eikä olisi enää riippuvainen asianomistajan esittämästä rangaistusvaatimuksesta; toisin sanoen uhrit eivät olisi enää alltiina painostukselle
- pahoinpitelystä seuraava rangaistus olisi nykyistä ankarampi
- alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat pahoinpitelyt olisivat aina pahoinpitelyitä.

Tämä kuitenkin tarkoittaa lisääntyviä haasteita mm. poliisien koulutukselle, poliisin ja kuntien sosiaalitoimen, erityisesti sosiaalipäivystyksen yhteistyölle, turvakotiverkoston kattavuudelle, perheväkivallan ehkäisyn ja hoidon kehittämiseksi, lastensuojelulle sekä mielenterveys- ja päihdehuollolle.

Työryhmä tavoittelee mietinnössään tilanteita, jossa väkivallantekijän/alistajan/hyväksikäyttäjän menettelytapa on hienovaraista mutta samaan aikaan vähintään yhtä traumatisoivaa kuin esim. raju fyysinen väkivalta. Työryhmä pohdinnan mukaan joillekin ihmisille yhteiskunnan väliintulo on tässä tilanteessa helpotus, jos uhrin omat voimavarat eivät enää riitä avun hakemiseen. Näin varmasti joidenkin kohdalla on. Mutta mitä yhteiskunnan väliintulo merkitsee tilanteissa, joissa pari- tai muun suhteen väkivaltainen osapuoli on kokonaan kyennyt tukahduttamaan uhrin omat turvaverkot esim. eristämällä hänet ystävistä tai sukulaisista tai asettamalla hänet taloudellisesti täysin riippuvaiseen asemaan **ja** on ennakoitavissa, että tilanteen eteneminen esitutkintaan aiheuttaa tekijän väkivallan eskaloitumisen?

Kaoottisessa kotihälytystilanteessa (jossa lisäksi varsin usein vähintään yksi osapuolista on päihtynyt) poliisille muodostuu melkoiseksi haasteeksi arvioida, miten vakavasta, pitkään jatkuneesta ja monimuotoisesta väkivallasta on kysymys. Tällöin yhteistyön kotikunnan sosiaalitoimen ja erityisesti sen sosiaalipäivystyksen kanssa pitäisi olla saumatonta ja kynnys kutsua sosiaalipäivystys paikalle mahdollisimman nopeasti tulisi olla matala.

Kuntien panostus sosiaalitoimeen ja kuntalaisten psykososiaaliseen tukeen tunnetusti vaihtelee. Mikäli työryhmän ehdottama säädösmuutos toteutuu, valtiovallan tulisi samalla

myös varmistaa, että eri kuntien asukkaat eivät ole eriarvoisessa asemassa esim. sosiaalipäivystyksen resurssien tai turvakotiin pääsymahdollisuuksien suhteen.

Toinen tärkeä alue on läheissuhdeväkivallan ehkäisyn ja hoidon kehittäminen sekä uhrien että tekijöiden osalta. Erityisesti tekijöiden osalta kuntoutusmahdollisuuksia on hyvin rajatusti tarjolla. Metodeja on olemassa mutta niiden tehokas kansallinen käyttöönotto on toistaiseksi jäänyt toteutumatta – liekö sitä vielä edes kovin onnekkaasti vaadittu. Kun nyt ehdotettu säädösmuutos hyvin todennäköisesti lisää läheissuhdeväkivallasta rangaistukseen tuomittujen määrää, olisi sekä yleisen yhteiskuntarauhan että ennen kaikkea uhrien kannalta tärkeää, että tekijöiden kuntoutusmahdollisuuksia määrätietoisesti lisättäisiin.

Jukka Mäki
Toiminnanjohtaja

Maarit Suomela
Kehittämispäällikkö